

*Колб І.О., заступник начальника
відділу нагляду за додержанням законів
при виконанні кримінальних покарань та
пробації прокуратури Київської області,
кандидат юридичних наук*

ПЕРСОНАЛ ВИПРАВНИХ КОЛОНІЙ ЯК ОБ'ЄКТ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ ДО ЗАСУДЖЕНИХ

У науці під об'єктами запобігання злочинам (запобіжного діяння) розуміють окремі або сукупність різних (за генезою, сферою, формами та інтенсивністю прояви) негативних явищ та процесів реальної діяльності матеріального чи духовного характеру, які призводять до виникнення причин і умов, що сприяють вчиненню злочинів [1, с. 148]. При цьому, як вірно зауважив А.П. Закалюк, визначення об'єктів запобіжної діяльності не може бути схематичним, а потребує конкретного аналізу та виявлення тих об'єктів, які більш виразно проявились під час аналізу причин і умов вчинення певної категорії злочинів [2, с. 333].

Теорія і практика боротьби із злочинністю показують, що в системі запобігання злочинам до об'єктів цієї діяльності відносять наступні:

1. Уражені недоліками суспільні відносини в системі формування людини.
2. Соціальні негативні (різні за походженням) традиції, стереотипи поведінки, найбільш поширені негативні звички людей.
3. Окремі особи, групи і контингенти осіб, які виявляють ознаки протиправної поведінки.

4. Сукупність конкретних негативних явищ, процесів, недоліків у різних сферах життя, які детермінують злочинну поведінку і вчинення конкретного злочину.

5. Окремі негативні особистісні властивості людини, які провокують злочин або сприяють його вчиненню [1, с. 148].

Поряд з цим, у даній роботі був використаний відомий у науці підхід, відповідно до якого важливо ставитись до виявлених об'єктів не однаково, позаяк часто такі об'єкти стають відомими, але не відомо, які з них та яку саме роль відіграють для певного типу особистості, за різних умов, у різний час та за різної життєвої ситуації [2, с. 333], враховуючи при цьому, як встановив В.В. Голіна, що для окремо взятого об'єкта запобіжної діяльності характерні такі властивості:

а) криміногенність (саме вона виділяє його із сукупності негативних явищ);

б) динамічність, що зумовлює постійну мінливість його кількісно-якісних показників;

в) потенційність - нею пояснюється те, що окремі явища можуть швидко досягти високого ступеня криміногенності;

г) латентність - криміногенність, яка прихована від спостерігача-дослідника [1, с. 148].

Все наведене вище про визначення змісту та сутності об'єктів запобіжної діяльності, як доводить А.П. Закалюк, здебільшого стосується її профілактичного впливу [2, с. 334]. Поряд з цим, дещо інший підхід має бути застосований під час вчинення злочину або його припинення, враховуючи те, що для обох цих етапів запобігання першим і найголовнішим об'єктом впливу є особа, яка замислила вчинити злочин або вже розпочала його вчинення [2, с. 334].

При цьому, як встановлено в ході даного дослідження, головною властивістю персоналу виправних колоній як об'єкта запобіжного впливу є криміногенність, тобто така властивість об'єкта, що здатна формувати антисуспільну спрямованість особи, яка перебуває в безпосередньому з ним контакті, а також провокувати вчинення нею протиправних дій [1, с. 148-149]. Ця властивість, як доведено в ході спеціальних наукових досліджень, виявляється через силу впливу об'єкта на злочинність, його здатність наводити причинні зв'язки [1, с. 149]. Більш того, криміногенність будь-якого об'єкта запобігання злочинам - величина змінна, тому вона відображена у цій роботі як кількісно-

якісна величина, а саме, через: 1) ступінь криміногенності (показник, який визначає міру цієї властивості і більшу чи меншу силу її впливу на злочинну мотивацію) [1, с. 149]; 2) криміногенний набір (більше-менше) (це такий структурний показник криміногенності об'єкта, який визначає інтегральну якість, що утворюється, у свою чергу, сукупністю і взаємозв'язком, як правило, негативних явищ, що самі по собі безпосередньо не пов'язані зі злочинністю) [1, с. 149]; 3) криміногенний інтервал (ближче-далі) (ступінь зростання чи зменшення криміногенності предмета, «віддалення» або наближення до причинної детермінації) [1, с. 149].

Саме зазначені методологічні підходи й стали визначальними при з'ясуванні соціально-правової природи персоналу виправних колоній, як об'єкта запобігання злочинам пов'язаних із застосування сили до засуджених, та обумовили необхідність постановки даного питання в якості окремої задачі даного дослідження.

Список використаних джерел:

1. Кримінологія : підручник / за ред. В.В. Голіни, Б.М. Головкина. - Харків : Право, 2014. - 440 с.

2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології : теорія і практика : [У 3 кн.]. Кн. 1 Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки / А. П. Закалюк. - Київ : видавн. дім «Ін Юре», 2007. - 424 с.